

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.2.1.15>

SZKOLNICTWO ŚREDNIE I WYŻSZE JĘZYKÓW OBCYCH W KONTEKŚCIE WSPÓŁCZESNYCH PRZEMIAN: STRATEGIE I PERSPEKTYWY

Ivan Bezena

*kandydat nauk filozoficznych, docent, kierownik Katedry Edukacji Społeczno-Humanistycznej
Dnieprowskiej Akademii Kształcenia Ustawicznego (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-7169-2038*

Mariia Parfentieva

*wykładowca Ukraińsko-Polskiego Centrum Narodowego Uniwersytetu Technicznego
„Politechnika Dnieprowska” (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-3638-9153*

Adnotacja. Artykuł jest poświęcony badaniu problemu rozwoju obcojęzycznego środowiska edukacyjnego w kontekście integracji europejskiej i zaspwpleniu indywidualnych potrzeb edukacyjnych oraz nieograniczonej komunikacji językowej w otwartym świecie. Strategiczny cel Ukrainy przedstawia ogólne problemy: kształtowanie wolnej osobowości nauczyciela, która dostrzega pilne kwestie zrównoważonego rozwoju zawodowego, szczególne znaczenie wartości tolerancji i szacunku dla innych opinii lub kultury; umiejętność kształtowania nowego poziomu organizacji środowiska edukacyjnego (dynamiczny, elastyczny, zorientowany indywidualnie).

Autorzy badali: nauczyciele ogólnokrajowego szkolnictwa średniego i wyższego; nowe modele rozwoju zawodowego; transformacja treści i jakości nauczania języków obcych; praktyki reformowania nauczania języków obcych na poziomie placówek oświatowych; ocenia się poziom materialnego i technicznego wsparcia środowiska nauczania języków obcych oraz aktywność zawodową nauczyciela.

Nowoczesny model pedagogicznego rozwoju zawodowego powinien uwzględniać w swoim kontekście: mobilność, elastyczność i swobodę wyboru formy i tematu nauczyciela, terminów i częstotliwości szkoleń. Zagraniczne doświadczenia pedagogicznego rozwoju twórczego potwierdza gwarantowana obecność kluczowego prawa do wolności akademickiej w powyższych aspektach działalności zawodowej oraz minimalny wpływ administracji placówki oświatowej, ale jednocześnie pełna odpowiedzialność nauczycieli za treści / jakość nauczania języków obcych.

Słowa kluczowe: potrzeby zawodowe nauczyciela, innowacyjne środowisko edukacyjne, szkolenia, informacja i alfabetyzacja cyfrowa, metody pedagogiczne.

FOREIGN LANGUAGE SECONDARY AND HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF MODERN TRANSFORMATIONS: STRATEGIES AND PROSPECTS

Ivan Bezena

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Social and Humanitarian Education
Communal Institution of Higher Education “Dnipro Academy of Continuing Education”
of Dnipropetrovsk Regional Council (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-7169-2038
e-mail: ivanbezen@ukr.net*

Mariia Parfentieva

*Teacher at the Center for Ukrainian-Polish Cooperation
Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-3638-9153*

Abstract. The article is devoted to the study of the problem of development of foreign language educational environment in the context of European integration and satisfaction of individual educational needs and unlimited speech communication worldwide. The strategic goal of Ukraine outlines the general problems: the formation of a free teacher's personality, who recognizes the urgent issues of sustainable professional growth, the special importance of the values of tolerance and respect for other opinions or culture; ability to form a new level of organization of the educational environment (dynamic, flexible, individually oriented).

The authors studied: teachers of national secondary and higher education; new models of professional development; transformation of the content and quality of foreign language education; practices of reforming foreign language education at the level of educational institutions; the level of material and technical support of the foreign language educational environment and professional activity of the teacher is estimated.

The modern model of pedagogical professional growth should include mobility, flexibility and freedom of choice of teacher form and topic, timing and frequency of training in its context. Foreign experience of pedagogical creative growth is confirmed by the guaranteed presence of a teacher's key right to academic freedom in the above aspects of professional activity and minimal influence from the administration of the educational institution, but at the same time full responsibility of teachers for the content and quality of foreign language education.

Key words: teacher's professional needs, innovative educational environment, trainings, information and digital literacy, pedagogical methods.

ІНШОМОВНА СЕРЕДНЯ ТА ВИЩА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: СТРАТЕГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Іван Безена

кандидат філософських наук, доцент,

завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-7169-2038

e-mail: ivanbezen@ukr.net

Марія Парфентьєва

викладач українсько-польського центру

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3638-9153

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми розвитку іншомовного освітнього середовища у контексті євроінтеграції та задоволення індивідуальних освітніх потреб і необмеженої мовленнєвої комунікації у відкритому світі. Стратегічною метою України окреслюються загальні проблеми: формування вільної особистості вчителя, який займається актуальними питаннями сталого професійного зростання; надання особливого значення цінностям толерантності та поваги до іншої думки або культури; спроможність сформувати новий рівень організації освітнього середовища (динамічного, гнучкого, індивідуально зорієнтованого).

Автори досліджували: вчителя національної середньої та вищої школи; нові моделі підвищення кваліфікації; трансформації змісту та якості іншомовної освіти; практики реформи іншомовної освіти на рівні закладу освіти. Оцінений рівень матеріально-технічного забезпечення іншомовного освітнього середовища та професійної діяльності учителя.

Сучасна модель педагогічного професійного зростання має включати: мобільність, гнучкість і свободу вибору вчителя форми та теми, терміни та періодичність підвищення кваліфікації. Зарубіжний досвід педагогічного творчого зростання підтверджується гарантованою наявністю у вчителя ключового права на академічну свободу у вище окреслених аспектах професійної діяльності та мінімальним впливом адміністрації закладу освіти, але водночас повною відповідальністю вчителя за зміст/якість іншомовної освіти здобувачів.

Ключові слова: професійні потреби вчителя, інноваційне освітнє середовище, тренінги, інформаційно-цифрова грамотність, педагогічні методики.

Вступ. Освіта, іншомовна освіта й особистість перебувають на шляху до нового етапу трансформації. Сучасний інформаційно-цифровий етап розвитку українського і зарубіжного цивілізованого суспільства висуває сучасні вимоги до освітньої системи щодо змісту іншомовної освіти, її інноваційного навчального середовища, яке має бути індивідуально-чутливим і гнучким, динамічним, активно-комунікативним, розвиваючим і комфортним для сталого розвитку особистості. Особлива суспільно значима й освітньо-розвиваюча місія покладається на педагога – ключову фігуру освітнього процесу.

Іншомовна освіта в Україні перебуває у стані перманентної кризи, що поглиблюється у зв'язку із різноманітними стратегіями, методиками, формами, змісту діяльності та реальними практиками й освітніми процесами, різницею в освітньому запиті особистості. У 2017 р. вкотре розпочато реформу в середній освіті, яка зачепить і вищу школу. Відбуваються складні трансформації у розвитку сучасного змісту середньої й вищої освіти, стандартів, освітніх і навчальних програм, підручників, активне долучення здобувачів освіти до розвитку іншомовних компетентностей через цифрові й активні форми комунікативних технологій (мовленнєвої діяльності, аудіювання, діалогового мовлення тощо), застосування актуальних педагогічних методик, призначених для розвитку живого іншомовного комунікативного процесу.

Національні стратегічні пріоритети окреслено у фабулах: формування освіченої людини, котра є вільною, послідовною у діяльності та комунікативно відкритою особистістю, основними цінностями якої є загальнолюдські, національні, взаємоповага до іншої культури тощо.

Проблеми іншомовної освіти у середній і вищій освіті, самоосвіти педагога з іншомовних дисциплін цікавлять дослідників, які осмислюють нові освітні проблеми, визначають пріоритети та стратегічні перспективи розвитку, серед них науковці: В. Кремень, М. Култаєва, В. Андрущенко, В. Сагуйченко, О. Бігич, Н. Клясен, Т. Харченко, В. Запара, О. Зеленська, О. Криволап, Т. Микал, О. Черній, Т. Шанскова, О. Габелко,

В. Ковальчук, І. Онуфрієва, Л. Онуфрієва, В. Олійник, а також автори цих рядків. Національні дослідження проходять з огляду на трансформації у пріоритетах розвитку іншомовної освіти, формування нової моделі професійного розвитку педагога, обґрунтування механізмів упровадження відкритої освіти тощо.

Серед зарубіжних дослідників проблем професійного розвитку вчителя у контексті шкільної та вищої освіти слід згадати Гатто Джона, Генсона Марка, Робінсона Кена, Вооглайда Юло.

Мета. Автори поставили за мету здійснити осмислення сучасних організаційно-нормотворчих і педагогічних процесів розвитку іншомовної освіти, визначити освітні потреби учителя у професійному зростанні та широкому застосуванні нових методик в інтерактивному освітньому середовищі у середній і вищій школі.

Методи. Методи нашої пошукової роботи ґрунтуються на застосуванні дослідницьких підходів: аналізу, синтезу, спостереження, зіставлення, узагальнення, аналізу нормативно-документальних джерел і педагогічних практик у сфері освіти.

Результати. Сучасна людська цивілізація потребує становлення нового типу людини – освіченої. Саме така особистість має набути значимих для сучасного світу нових життєвих компетентностей, які впливатимуть на перебіг діяльності, направленої на ефективну самореалізацію особистості через індивідуальну спроможність до революційних поступів з інформаційно-цифровими моделями. Для суспільства актуалізується проблема збереження «людського в людині», розвитку гуманістичних особистісних цінностей і відповідної сталої суспільної поведінки. Ключовою педагогічною проблемою освітньої системи постає питання про змістову освітню діяльність педагога та перспективи сталого розвитку особистості. Мова постає за змістом взаємно-двостороннім процесом, у якому особистість слухає, розуміє, реагує своєю мовленнєвою функцією та відповідно діє. На засвоєння рідної та іноземної мови особистість витрачає різну психолого-емоційну інтенсивність і хронологічний час, адже найчастіше мовне середовище, яке панує «вдома й на вулиці», особистістю сприймається швидше, позитивніше й інколи несвідомо, часом без особливих зусиль, а в закладі освіти, під час освоєння іноземної мови, вже потребує зусиль і усвідомленого оволодіння. Тому іншомовна освіта потребує нового й інтерактивного живого мовленнєвого середовища в закладі освіти та інших рекреаціях, що оживляють освітній простір іншомовної освіти людини.

Насамперед ми дослідили загально-педагогічні аспекти розвитку інноваційного освітнього процесу в іншомовній індивідуальній діяльності через розвиток мовленнєвих компетентностей, міжособистісної комунікативної іншомовної діяльності та розуміння соціокультурного значення мовного компоненту людини, про які ми вже раніше повідомляли. Виходячи з окресленого та враховуючи результати наших спостережень, можна визначити, що метою мовно-літературної освітньої галузі постають загальноосвітні проблеми: 1) розвиток індивідуальних компетентностей із культури мовлення і читачів із гуманістичним світоглядом, котрі володіють мовами (державною, рідною й іноземними); читають і розуміють інформаційні/художні тексти; здатні спілкуватися мовами для духовного, культурного та національного самовираження й міжкультурного діалогу; спроможні сприймати мовленнєву комунікацію для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень; 2) активна комунікативна компетентність сприятиме ефективній діяльності особистості для вирішення життєвих питань. Ключовий зміст вказаних комунікативних навичок особистості формується і розвивається у шкільний період освіти особистості (Безена, Кирпа та ін., 2020: 25–26).

В окресленому аспекті до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі належать питання: вільної взаємодії з іншими особами в усній формі, сприймання та використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймання, аналізу, інтерпретації, критичного оцінювання інформації в текстах різних видів (інформаційних і художніх текстах (українських і зарубіжних, мовою корінного народу або національної меншини, іноземною мовою), медіатекстах), використання інформації для збагачення власного досвіду і духовного розвитку; висловлення власної думки, почуттів, ставлення та ідей, взаємодії здобувача освіти з іншими особами у письмовій формі, зокрема інтерпретації інформаційних і художніх текстів класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); взаємодії з іншими особами у цифровому просторі, дотримання норм літературної мови; дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, їх аналізу; ефективного вираження ідей, почуттів, пояснення й обговорення фактів, явищ, подій відповідно до ситуації, обґрунтування поглядів і переконань в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах, спираючись на мовний і мовленнєвий досвід (Державний стандарт, 2020).

Здобувачі освіти з іноземної мови мають володіти знаннями про людський світ: значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі; вільне комунікування незалежно від місця, установи, організації, людей, об'єктів і їх взаємозв'язків і процесів. До соціокультурного знання (суспільство та культура країни мови, яку вивчають) можна віднести такі відомості про носія іншомовної культури, як: зміст повсякденного життя; умови життя; міжособистісні стосунки; цінності, переконання, ставлення до національної ідентичності, історії, традицій, мистецтва тощо; мова тіла та жестів; соціальні звички/умовності/стереотипи (пунктуальність, одяг, харчування, поведінка, звичаї, святкування, форми емоційної поведінки тощо) (Державний стандарт, 2020).

Комунікація постає одним із ключових чинників іншомовного розвитку особистості, котра спілкується з іншими індивідами через такі психолого-технологічні елементи, як: 1) комунікативна взаємодія; 2) мета та середовище спілкування; 3) комунікативні наміри; 4) вербальні та невербальні засоби; 5) типові стратегії

спілкування; 6) інтонаційні засоби; 7) емоційний стан; 8) формули мовленнєвого етикету; 9) різноманітні стратегії продукування ідей; 10) суспільно-культурний контекст комунікації; 11) типові стратегії взаємодії; 12) цифрове середовище; 13) безпечна поведінка у цифровому просторі; 14) соціально значущі запитання; 15) онлайн-взаємодія та відкритість діяльності. Окреслені елементи мають зайняти головне місце у процесах педагогічного оцінювання результатів іншомовної освітньої діяльності, в основі якого буде процедура формувального оцінювання (Безена, Богатирьова та ін., 2020: 100).

У процесі практичного занурення в іншомовну освіту здобувач проходить етапи розвитку індивідуальних мовленнєвих функцій і практичного застосування мовних засобів. У процесі іншомовної діяльності актуалізуються такі практичні компетенції та психолого-емоційні стани індивіда та його співрозмовника: всебічного опису; розповіді; характеристики; аргументації власного вибору і поглядів; запитання, уточнення і надання інформації; пропонування, прийняття або відхилення пропозиції; прохання про екстрену допомогу; оцінювання подій, фактів, ситуацій, вчинків і дій; порівнювання/зіставлення подій, фактів і явищ; акцентування уваги співрозмовника; висловлювання власного враження, почуттів, емоцій, переконань, думок, згоди або незгоди; значення мовних явищ та іншої системи понять, за допомогою яких сприймається дійсність; лексичний діапазон комунікації відповідно до тематики ситуативного міжособистісного спілкування (Онуфрієва, 2011: 177).

На сучасному етапі розвитку національного середовища актуалізується питання формування ефективних компетентностей іншомовного комунікативного простору, який не буде стримуючим бар'єром у читанні, слуханні, розумінні, спілкуванні та діяльності людини. В окресленому аспекті особливої ваги набуває індивідуальна компетентність спілкуватися іноземними мовами, що включає: практико зорієнтоване індивідуальне вміння – використовувати іншомовні джерела інформації про культуру, мистецтво та мистецьку або іншу термінологію через індивідуальні навички з читання, слухання, розуміння або говоріння; формування індивідуального ставлення через розуміння і шанування культурного різноманіття; індивідуальне усвідомлення перспектив і широких можливостей у творчій діяльності зі знанням іноземних мов; особистісне усвідомлення необхідності популяризації й оволодіння іноземними мовами та просування культурних надбань серед інших людей. На наше переконання, в окресленому контексті актуалізується педагогічне питання про нові методики формування іншомовної компетентності у ході аудіювання і до розвитку мовленнєвих умінь. Ми підтримуємо думки дослідників про актуальність: вміння виділити в іншомовному аудіотексті основну інформацію та розуміти її зміст; вміння вибирати ключові факти, відсікаючи другорядні; розуміти прагматичні тексти з опорою на здогадку контексту; вміння ігнорувати невідомий мовний матеріал, який не має значення для розуміння ситуації; основою прогресу у здобутті навичок аудіювання стає формувальний процес оцінювання ефективності (Запара, 2019; Безена, 2016: 100; Бігич, 2012: 22). В окресленому контексті виникає більше запитань, ніж реальних і практичних відповідей на ситуацію.

Актуальним стає також набуває питання із сучасного методичного забезпечення іншомовного освітнього й інноваційного процесу у середній і вищій школі, що сприяє формуванню у здобувача компетентностей живого навчально-комунікативного діяльнісного діалогу; середовища, яке глибоко наближене до реального життя і сприяє формуванню стійкого рівня словникового запасу для активного іншомовленнєвого процесу. Дослідники відзначають, що живе й активне мовлення розвиває стійкі навички слухати, думати, розуміти, оцінювати. Процес іншомовного навчання концентрується у навичках висловити свою думку щодо почутого і зрозумілого, приймати реагуючу силу індивідуальної діяльності (Clark, 2004: 67; Зеленська, 2019: 77).

Для середньої освіти України традиційно було встановлено централізований розподіл мережі закладів і перелік іноземних мов для вивчення у кожному з них. Загальна формула іншомовної освіти була вибудована таким чином: 50% шкіл проводили вивчення англійської мови, інші заклади (25+25%) – німецької або французької, у деяких територіях у їх число додатково потрапляла іспанська мова. Відповідно формувалися стратегічні питання кадрового забезпечення посад вчителів мов, формувалися фонди шкільної бібліотеки навчальними підручниками, словниками та іншомовною художньою літературою. Значною мірою на іншомовну освіту впливав регіональний фактор і наявність великих етнічних груп на території, але в середині 90-х рр. XX ст. до альтернативи у вивченні іноземних мов почали включатися інші європейські мови: польська, румунська, болгарська тощо. Чинне законодавство у сфері середньої освіти України вже окреслює новий рівень розвитку демократії й урядування у закладі освіти, що виокремлюється в автономії закладу, затвердженні навчального плану й індивідуально-орієнтованої траєкторії освіти в питанні формування змісту навчання і також іншомовного навчання.

Статистичні відомості шкільної іншомовної освіти станом на червень 2021 р. у Дніпропетровській області такі: із 841 закладу середньої освіти всіх форм власності: у 791 школі вивчають англійську; у 190 – німецьку; у 357 – російську; у 69 – французьку; у 14 – польську (із них у 12 вивчається як друга іноземна мова); у 6 – іспанську; у 2 – іврит тощо. За нашими прогнозами, у розвитку системи іншомовної освіти можна окреслити такі перспективи: англійська мова триматиме пріоритетне положення у вивченні; на другій сходинці свої позиції зберігатиме німецька мова; на третій позиції можливі реальні зміни, буде конкуренція між іноземними мовами – французькою та польською. Враховуючи нові тенденції іншомовної європейської інтеграції національних освітніх систем у контексті середньої та вищої школи, окреслимо реальні перспективи польської та інших західноєвропейських слов'янських мов (словацької, чеської, болгарської тощо). Єдиними стримуючими факторами постають такі питання, як підручники, педагогічні кадри, матеріальна база, єдність у освітніх запитках батьківської громади, можливості та гнучкість системи навчання у закладах

освіти. Виникає також питання про організаційно-методичну спроможність закладу середньої освіти забезпечити повноцінне вивчення двох і більше іноземних мов на рівні стандартів іншомовної освіти (тобто B2), кадрові перспективи та спроможність здобувачів освіти.

Дослідження мережі закладів вищої освіти Дніпропетровського регіону показав такі аспекти освітньої діяльності із підготовки майбутніх вчителів іншомовної освіти: за спеціальністю 014 Середня освіта (англійська мова і література; німецька мова і література) здійснюється підготовка у 2 закладах вищої освіти, які мають обмежений обсяг набору та випуску спеціалістів; інші спеціальності йдуть за кодом 035 Переклад, яка не надає права викладання в системі освіти; відсутня модель прогнозування стратегічної потреби у педагогічних кадрах вчителів іншомовної освіти, що може призвести до кадрового вакууму.

Ключовим суб'єктом освітньої діяльності у системі середньої та вищої освіти постає особистість педагога, котрий здійснює професійну діяльність, визначає іншомовний освітній зміст, процес і результат шкільної освіти – рівень і якість життєвих компетентностей здобувача освіти, зорієнтованих на самостійність, активність і дієвість в освітніх практиках.

Наші дослідження підтверджують особливе значення різнорівневих індикаторів процесу особистісного пізнання і результатів освітньої діяльності, до яких можна віднести: його професійну кваліфікацію в іншомовній освіті, життєві компетентності та принципи, розмаїття педагогічної творчості й індивідуальної майстерності, розуміння психологічних особливостей людини та моделі освітньої поведінкової діяльності здобувача освіти тощо (Безена, Кирпа, 2019: 28; Зеленська, 2019: 79). Спільна іншомовна діяльність педагога і школяра/студента сприяє формуванню ефективного та гнучкого освітнього середовища, яке має сформувати стійкі навички критичного мислення у самооцінці змісту та якості власної іншомовної діяльності. У цьому контексті актуалізуються сучасні думки науковців, що «цінність має лише тріада: знання – розуміння – вміння... окремо – ні» (Вооглайд, 2018).

Враховуючи побажання педагогів щодо різних форм підвищення кваліфікації, слід зазначити, що 64% готові навчатися на очних курсах, тренінгах тощо; 56% – у програмах обмінів; 54% – дистанційними курсами та тренінгами; 45% – у розширенні знання іноземної мови; 43% – профілактики професійного вигорання; 39% – розвивати навички створення нового освітнього середовища; 38% – формування наскрізних практичних навичок; 33% – практичні навички інформаційно-цифрових технологій (EdCamp, 2018; Kryshchanovych, 2020: 149). Підбиваючи підсумки із загальних професійних питань, зауважимо, що значне число педагогів іноземної мови бажають підвищувати кваліфікацію та розвиватися, але за власною вільною освітньою траєкторією, у розвитку компетентцій і практик застосування нових методик навчання й інноваційної оптимізації освітнього середовища у закладі освіти, яке гнучке, активне і надсучасне за змістом/якістю. Кен Робінсон говорить, що «найкращі вчителі – не просто викладачі свого предмету, вони – наставники та провідники, які виховують у своїх учнях упевненість, допомагають їм знайти свій шлях і спонукають повірити в себе» (Робінсон, 2016: 115). Тож сучасна місія педагога іншомовної освіти значно розширює спектр освітньої та професійної діяльності, посилюється увага до компоненту методичного супроводу процесів активного іншомовного навчання та формування компетентностей практичного застосування мовленнєвих основ комунікації.

Висновки. Таким чином, розпочаті трансформації іншомовної освіти у середній і вищій школі України окреслили нові управлінські й організаційно-методологічні тенденції у розвитку сучасних нормативів змісту/якості/методики іншомовної освіти, нових іншомовних завдань/стратегій/методів професійної діяльності вчителя, актуальність у інноваційному наповненні освітнього середовища сучасних технологій іншомовної освітньої діяльності. Водночас окреслилося і певне число ризиків: формування стратегії підготовки педагогів для викладання іншомовної освіти, матеріально-технічне та методичне забезпечення іншомовної освіти безпосередньо в закладі освіти, існування негативних вад у змістовій моделі та форми викладання іншомовної освіти тощо.

Автори отримали підтвердження надзвичайної актуальності освітньої потреби учителя у професійному зростанні та застосуванні нових педагогічних методик/форм і моделей у інтерактивному іншомовному освітньому середовищі у середній і вищій школі. Центром іншомовного освітнього середовища є здобувач освіти та вчитель, які особистісно прагнуть зростати, активні, послідовні, ефективні та розвивають свої людські якості, вони рівні за цінністю та рівноправні в освітньому процесі, відповідно є співавторами спільного процесу іншомовного пізнання і самопізнання.

Список використаних джерел:

1. Безена І.М., Кирпа А.В., Богатирьова Т.М. Трансформація ролі учителя гуманітарних дисциплін у сучасній післядипломній освіті. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2 (102). С. 23–28. doi: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-95-101.
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.
3. Безена І.М., Богатирьова Т.М., Дорошенко О.А. Формувальне оцінювання вмінь і компетентностей школярів в контекстах стратегій сучасної середньої освіти. *Наукові записки*. Вип. 189. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. 259 с. doi: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-95-101
4. Онуфрієва І.Л., Онуфрієва Л.А. Структура іншомовної мовленнєвої діяльності: психологічний аспект. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Вип. 13. С. 173–184. doi: 10.32626/2227-6246.2011-13.%25p.
5. Запара В., Микал Т. Читання як засіб навчання та контролю. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197243556.pdf>.

6. Безена І.М. Соціокультурні аспекти самореалізації особистості школяра в контексті структурних змін в освіті. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2016. Вип. 2 (11). 228 с.
7. Бігич О. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 19–30. URL: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/im_2012_2_5.pdf
8. Clark H., Krych M. Speaking while monitoring addresses for understanding. *Journal of Memory and Language*. 2004. № 50 (91). P. 62–81.
9. Зеленська О.П. Навчання іншомовного діалогового мовлення здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магістратурі. *Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова*. 2019. Вип. 66. С. 75–79.
10. Вооглайд Ю. Оцінки ставлять тільки в старших класах, але вони взагалі непотрібні. URL: <http://www.tutkatamka.com.ua/nathnennya/zhittya/yulo-voogljajd-v-estoni%D1%97-ocinki-stavlyat-tilki-v-starshix-klasax-ale-voni-vzagali-nepotribni/>.
11. Навчати й навчатися: як і куди зростати українському вчителю. Вибрані результати дослідження системи підвищення кваліфікації і сертифікації педагогів. Фреш-буклет з можливістю самим зробити висновки. EdCamp Ukraine, Міністерство освіти і науки України. 2018. 20 с.
12. Kryshtanovych M., Petrovskiy P., Khomyshyn I., Bezena I. Peculiarities of implementing governance in the system of social security. *Business, Management and Education*, 2020. P. 142–156. doi: 10.3846/bme.2020.12177
13. Робінсон Кен, Ароніка Лу. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / перекл. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.

References:

1. Bezena I.M., Kirpa A.V., Bogatyreva T.M., (2020) Transformatsiia roli uchytelia humanitarnykh dystsyplin u suchasni pisladyplomni osviti [Transformation of the role of a teacher of humanities in modern postgraduate education]. *New pedagogical thought: scientific and methodical magazine*. № 2 (102). Pp. 23–28. doi: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-95-101 [in Ukrainian].
2. Pro deiyaki pytannya derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity. [On some issues of state standards of complete general secondary education] (2020). *State standard of basic secondary education. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.09.2020* № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deiyaki-pytannya-derzhavnykh-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> [in Ukrainian].
3. Bezena I.M., Bogatyreva T.M., Doroshenko O.A. (2020). Formuvanne otsiniuvannya vmin i kompetentnostei shkolariv v kontekstakh stratehii suchasnoi serednoi osvity. [Formative assessment of students' skills and competencies in the context of modern secondary education strategies]. *Scientific notes. Issue 189. Series: Pedagogical Sciences*. Kropyvnytskyi: RVV TsDPU im. V. Vinnichenko, 259 p. doi:10.36550/2415-7988-2020-1-189-95-101 [in Ukrainian].
4. Onufrieva I.L., Onufrieva L.A. (2011) Struktura inshomovnoi movlenniovoi diialnosti: psykholohichniy aspekt. [The structure of foreign language speech activity: psychological aspect]. *Problems of modern psychology*. Issue 13. pp. 173–184. doi: 10.32626/2227-6246.2011-13.%25p [in Ukrainian].
5. Zapara V., Mykal T. Chytannia yak zasib navchannia ta kontroliu. [Reading as a means of learning and control]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197243556.pdf> [in Ukrainian].
6. Bezena I.M. (2016) Sotsiokulturni aspekty samorealizatsii osobystosti shkoliara v konteksti strukturykh zmin v osviti. [Sociocultural aspects of self-realization of the student's personality in the context of structural changes in education]. *Philosophy and political science in the context of modern culture*. Issue 2 (11). 228 p. [in Ukrainian].
7. Bigich O. (2012) Metodyka formuvannia inshomovnoi kompetentnosti v audiiuvanni. Inozemni movy. [Methods of forming foreign language competence in listening]. *Foreign languages*. № 2, pp. 19–30. URL: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/im_2012_2_5.pdf [in Ukrainian].
8. Clark H., Krych M. (2004) Speaking while monitoring addresses for understanding. *Journal of Memory and Language*. № 50 (91). P. 62–81. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.135.6752&rep=rep1&type=pdf> [in English].
9. Zelenskaya O.P. (2019) Navchannia inshomovnoho dialohovoho movlennia zdobuvachiv vyshchoi osvity v nelinhvistychnii mahistraturi. [Teaching foreign language dialogic speech of higher education students in non-linguistic master's degree]. *Scientific journal of NPU named after M. Dragomanova*. Issue 66. pp. 75–79. [in Ukrainian].
10. Vooglyde Y. (Ülo Bakhoff) (2019) Otsinky stavlyat tilky v starshykh klasakh, ale vony vzhali nepotribni. [Grades are given only in senior classes, but they are not needed at all]. URL: <http://www.tutkatamka.com.ua/nathnennya/zhittya/yulo-voogljajd-v-estoni%D1%97-ocinki-stavlyat-tilki-v-starshix-klasax-ale-voni-vzagali-nepotribni/> [in Ukrainian].
11. Navchaty y navchatysia: yak i kudy zrostaty ukrainskomu vchytelstvu. Vybrani rezultaty doslidzhennia systemy pidvyshchennia kvalifikatsii i sertyfikatsii pedahohiv. [Teach and learn: how and where to grow Ukrainian teachers] (2018). Selected results of the study of the system of professional development and certification of teachers. *Fresh booklet with the opportunity to draw your own conclusions. EdCamp Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine*. 20 p. [in Ukrainian].
12. Kryshtanovych M., Petrovskiy P., Khomyshyn I., Bezena I. (2020) Peculiarities of implementing governance in the system of social security. *Business, Management and Education*, 2020. P. 142–156. doi: 10.3846/bme.2020.12177 [in English].
14. Robinson Ken, Aronica Lou (2016) Shkola maibutnoho. Revoliutsiia u vashii shkoli, shcho nazavzhdy zminyt osvitu. [School of the Future. A revolution in your school that will change education forever]. Translated from English. G. Leliv. Lviv: Litopys, 258 p. [in Ukrainian].